

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVÍŠTĚ STŘEDNÍCH
ČECH V PRAZE

Město Kolín
Stavební úřad – odbor výstavby
Karlovo náměstí 78
280 02 KOLÍN

Váš dopis č.: MUKOLIN/SU 4618/20-vys
Ze dne : 14. 01. 2020
Naše č.: NPU-321/4274/2020
Vyřizuje: Ing. arch. D. Havlíková
Spisový znak: 820.1

Praha 09. 04. 2020

Věc: Kolín, správní obvod obce Kolín, Městské opevnění, KP rejstříkové číslo ÚSKP 31870/2-739, pozemek parc. č. st. 101, 232/1 a 232/2, MPR rejstř. č. ÚSKP 1047 – oprava hradebních zdí.

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Dne 16. 01. 2020 jsme obdrželi Vaši žádost o písemné vyjádření ve věci *opravy hradební zdi městského opevnění v Kolíně* na uvedených pozemcích.

Přílohy žádosti:

Žádost je doplněna projektovou dokumentací DSP + ZSD Oprava hradební zdi v Kolíně vypracovanou ateliérem Masák&Partner, s.r.o., (bez autorizačního razítka), Ing. arch. Jaroslav Svěrek, Ing. arch. Petra Borůvková, 12/2019.

Charakteristika objektu:

Středověký fortifikační systém uzavírající historické město po obvodu je tvořený hlavní hradbou, parkánovou zdí, příkopem a valem. Dochovány úseky obou hradeb s několika baštami a bývalá Klášterní brána (v areálu zámku). V severní části u Labe hradby v polovině 19. století zanikly v souvislosti s výstavbou železnice. Ve východním úseku jsou hradby poničeny stavební činností spojené s rozšířením obytných domů, či výstavbou komunikace od Masarykova mostu. Konstrukce hradby je kamenná, častokrát tvoří opěrnou stěnu, krytá ploskými kameny, obloukovým profilem z ploských kamínků, či betonovou zálivkou. V parkánové hradbě jsou zachovány střílny. Spáry zdiva jsou místy vymyté, ve zdivu se objevují malé trhliny, koruna je uvolněná.

Technický stav věci dotčené konstrukce:

Statically způsobilý stav, místy lokální poruchy. Spáry vnitřně vymyté.

Popis zamýšlených prací:

Rozsah prací je rozdělen na tři objekty SO 01 (jižní úsek parkánové hradby mezi ulicemi Kouřimská a Na Hradbách), SO 02 (západní úsek parkánové hradby mezi ulicí Na Hradbách a baštou u Pekáren Hankovec) a SO 03 (východní úsek městské hradby navazující na Dvořákovo muzeum čp. 35). Celkově se jedná o 403 m². Je navrženo odstranění náletové zeleně, mechanické očištění zdiva od

malty a proškrabání spár do hl. cca 30 mm, očištění plochy tlakovou vodou, vyklínování spár ostrými kameny, spárování do líce kamenného zdiva vápennou maltou probarvenou ve hmotě s přidáním trasu, rozebrání a přezdění nesoudržného zdiva do hl. max. 30 cm, ukončení koruny velkými plochými kameny v mírném spádu, případně z použitých tvrdě pálených cihel či obnovením drnového krytí se suchomilnými rostlinami. V úseku za synagogou je navrženo narovnání pěti pilířů oplocení na koruně zdiva do svislé polohy heverováním. V místě kaveren se počítá s jejich vyčištěním, odstraněním nesoudržného zdiva a dozděním s provázáním s okolním zdivem. Úsek s kovovým plotem má být očištěn drátěným kartáčem a plot natřen dvakrát černým kovářským nátěrem.

Dosavadní průběh obnovy:

Oprava naváže na probíhající rekonstrukci městské i parkánové hradby v okolí Staré školy (NKP) v rámci stavebních úprav objektů v areálu NKP kostela sv. Bartoloměje. Práce jsou v průběhu konzultovány se zástupcem památkové péče na kontrolních dnech, vzorek provedení je tedy odsouhlasený. Složení, struktura i barevnost směsi má být stejná, jako na již opravených úsecích fortifikace.

Současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Městská fortifikace je zapsána v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek pod r. č. 31870/2-739, navíc se nacházejí na území městské památkové rezervace Kolín, která byla prohlášena nařízením vlády ČSR č. 54/1989 Sb. ze dne 19. 4. 1989 a vymezuje původní středověké město včetně opevnění. Hradební systém vznikl nepochybně již ve třetí čtvrtině 13. století za vlády Přemysla II. Z té doby byly zřejmě i brány s výjimkou Pražské, ta vznikla až v 15. století. V pozdním středověku se přeneslo těžiště obrany z hlavní hradby na parkánovou, která byla zesílena až v 16. století rondely. Hlavní hradba byla 160 – 200 cm silná, původně 10 -12 m vysoká, materiál tvoří rula a svor. Parkán je 11-15 m široký, parkánová hradba o síle 1 – 1,5 m dosahovala výšku 12 m. Příkop měl být z nařízení krále oboustranně vyzděný a 12 m široký. Hmota hradby byla od 17. století dotčeně různě zužována odbouráním líce v souvislosti s vestavbou domků do příkopu a zabráním části parkánové zdi, či rozšířením domů historického jádra do městské hradby. Středověké opevnění Kolína má mimořádný význam v souvislostech památkových hodnot našich historických měst a pevné místo ve fondu české i středoevropské fortifikační architektury. Hradby se vyznačují vysokou mírou autenticity.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce **budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:**

1. Po odstranění zeleně, avšak před stavebním zásahem do konstrukcí, bude zástupci NPÚ ÚOP StČ umožněno provedení aktualizace stavebně historického průzkumu.
2. Zásahy do konstrukcí, včetně přezdění koruny, budou omezeny na nejnutnější minimum, budou na místě konzultovány se zástupcem NPÚ ÚOP StČ, dodatečně zazdívký z historických cihel zůstanou zachovány, stejně jako deformace líce zdiva. Prioritou opravy je prezentace autentické středověké hradby v maximálním rozsahu, včetně mladších úprav.
3. Přezdívané místa kamenné konstrukce budou mít spárořez zdiva zděného do rádků stejného charakteru, jako okolí. Vzorek zdění bude odsouhlasen zástupci památkové péče.

4. Dozdívka litého zdiva, tzv. emplektonu, které je pohledové v úseku SO.03 u bašty, bude v místech porušení přezděno tak, aby byl zachován charakter jizvy po odstraněné kamenné líci.
5. Bude proveden vzorek struktury a barevnosti spár, který bude předložen zástupci MěÚ Kolín k odsouhlasení. Vápenná směs bude rezná bez nátěru s větší frakcí písku (doporučené složení 9 složek písku, 4 složky vápna, 1 složka antuky a 1 složka mouru).
6. Před zahájením prací bude řešeno odvedení dešťových vod z rubu hradby a detail drnu na koruně. Řešení bude předem konzultováno se zástupcem NPÚ ÚOP StČ a odsouhlaseno MěÚ Kolín. V celé ploše hradby bude permanentně likvidována náletová zeleň.
7. Odstín krycího nátěru dřevěného plotu v okolí synagogy bude vycházet z nálezové situace. Finální odstín bude konzultován se zástupcem NPÚ ÚOP StČ.
8. Investor bude v průběhu prací zvolávat kontrolní dny za účasti autorského dozoru, zástupců památkové péče a investora, na kterých budou konkrétní postupy konzultovány a upřesňovány na základě nálezové situace. Místa závažných statických poruch budou řešena samostatným stanoviskem, případně úředním protokolem.

Zdůvodnění:

Ad.1. Značná část hradby je zarostlá zelení či nepřístupná, proto je před zahájením každé etapy žádoucí po odstranění náletové či pnoucí zeleně provést doplňkový stavebně historický průzkum. Po vyspárování či přezdění může dojít k zániku důležitých detailů dokládajících stavební vývoj fortifikace.

Ad.2. – 4. Cílem opravy dotčeného úseku městské fortifikace v Kolíně je pravdivá a důvěryhodná prezentace kulturní památky a jejího historického vývoje. Při revitalizaci je důležité dodržení stejné kvality prováděných prací jako na objektech NKP, zachování veškerých stop umělecké i řemeslné produkce, stejně jako stavebních detailů minulých období. Probíhající opravy v areálu kostela sv. Bartoloměje prokázali vhodnost navrženého řešení pro funkčnost konstrukce i estetické zapojení v prostoru NKP chrámu sv. Bartoloměje.

Ad.5. Složení směsi na opravu spár či lokální přezdění není v dokumentaci blíže specifikována, přitom má zásadní vliv na funkčnost a stavební kondici celé konstrukce, která je dotována vlhkostí z rubové strany. Zachování prodyšnosti je proto základním požadavkem na zvolení vhodné směsi. Dalším neřešeným detailem je drnování koruny, které nepatří mezi běžné stavební postupy při rekonstrukcích a přitom má dopad na propustnost koruny.

Ad.6. Do prostoru parkánu bylo vestavěno několik staveb. Dešťové vody ze střech těchto staveb, stejně jako stavby v bezprostřední blízkosti hradeb, mohou být zdrojem zavlhčení rubové strany hradební konstrukce a následně příčinou degradace zdiva. Z tohoto důvodu je nezbytné prověření funkčního odtoku vod mimo těleso hradby u všech staveb.

Ad.7. Dřevěný plot na parkánu za synagogou je vhodné opatřit krycím nátěrem a vhodným barevným odstínem jej začlenit do celkového charakteru místa. Nebyl proveden průzkum stávajícího oplocení, který by nabízel barevnost výplní jednotlivých polí.

Ad.8. Oprava hradeb je časově i finančně náročná akce, která probíhá většinou několik let. Nebyly provedeny technické sondy do konstrukce a vzhledem na velice špatný stav parkánové hradby pod sv. Bartolomějem, která se opravovala loni, lze očekávat obdobný stav i v dalších úsecích. I po dobu samotné opravy může docházet ke změnám kompaktnosti zdiva. Z tohoto důvodu je nezbytné průběh prací průběžně konzultovat na kontrolních dnech se zástupcem NPÚ ÚOP StČ.

Upozornění:

Aby mohly být dodrženy technologické postupy související s použitím vápenných směsí, je nutné, aby práce probíhaly v klimaticky vhodných podmínkách v době duben – říjen.

Posuzované práce budou prováděny v „území s archeologickými nálezy“, stavebník je tedy dle § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, povinen oznámit svůj záměr Archeologickému ústavu AV ČR a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum.

Dovolujeme si Vás požádat o zaslání závazného stanoviska ihned po jeho vydání, a to z důvodu nezbytné znalosti jeho výroku pro další sledování akce v souladu se zákonem o státní památkové péči.

Ing. Jan Žížka
ředitel